

EUROOPA KOHTU OTSUS

9. märts 1994*

Riigiabi – Komisjoni otsuse siseriiklike rakendusmeetmete vastu esitatud hagi –
Eelotsusetaotlus – Otsuse lõplikkus otsusega hõlmatud abisaaja suhtes – Kehtivuse
hindamine

[...]

Kohtuasjas C-188/92,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel esitatud
Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfaleni (Saksamaa Liitvabariik)
eelotsusetaotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleliolevas menetluses järgmiste
poolte vahel:

TWD Textilwerke Deggendorf GmbH

ja

Saksamaa Liitvabariik, Bundesminister für Wirtschafti (liiduvalitsuse majandusminister)
isikus,

saada eelotsust komisjoni 21. mai 1986. aasta otsuse 86/509/EMÜ, mis käsitleb Saksamaa
Liitvabariigi ja Baieri liidumaa poolt Deggendorfis asuvale polüamiid- ja polüesterlõnga
tootjale antud abi (EMÜ 1986, L 300, lk 34), lõplikkuse kohta nimetatud abisaaja suhtes
pärast asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud hagi esitamise tähtaja
lõppemist ning kõnealuse otsuse kehtivuse kohta,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president O. Due, kodade esimehed J. C. Moitinho de Almeida ja M. Díez de
Velasco, kohtunikud C. N. Kakouris, R. Joliet, F. A. Schockweiler, G. C. Rodríguez Iglesias
(ettekandja), F. Grévisse, M. Zuleeg, P. J. G. Kapteyn ja J. L. Murray,

kohtujurist: F. G. Jacobs,

kohtusekretär: kohtuametnik L. Hewlett,

olles läbi vaadanud kirjalikud märkused, mille esitasid:

---

* Kohtumenetluse keel: saksa.

– TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, esindaja: advokaat Walter Forstner, Deggendorf, keda abistas professor Michael Schweitzer,

– Saksamaa Liitvabariigi valitsus, esindajad: liiduvalitsuse majandusministeeriumi Ministerialrat Ernst Röder ja sama ministeeriumi Regierungsdirektor Claus-Dieter Quassowski,

– Prantsusmaa valitsus, esindajad: välisministeeriumi õigusosakonna asedirektor Philippe Pouzoulet ja sama osakonna välissekretär Jean-Louis Falconi,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, esindajad: peaõigusnõunik Antonino Abate ja liikmesriikide teenistujate vahetuskeemi raames komisjoni juurde lähetatud Claus Michael Happe, keda abistas Hamburgi Ülikooli professor Meinhard Hilf,

arvestades suuliseks menetluseks koostatud ettekannet,

kuulanud 29. juuni 1993. aasta istungil ära suulised märkused, mille esitasid TWD Textilwerke Deggendorf GmbH, esindaja: advokaat Karl-Heinz Schupp, Deggendorf, ja komisjon, esindaja: Antonino Abate, keda abistas õigusteenistuse ametnik Bernd Langeheine,

kuulanud 15. septembri 1993. aasta istungil ära kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

[...]

Põhjendused

1. Oma 18. märtsi 1992. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 12. mail 1992, saatis Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalen EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse saamiseks kaks küsimust komisjoni 21. mai 1986. aasta otsuse 86/509/EMÜ, mis käsitleb Saksamaa Liitvabariigi ja Baieri liidumaa poolt Deggendorfis asuvale polüamiid- ja polüesterlõnga tootjale antud abi (EMÜ 1986, L 300, lk 34), lõplikkuse kohta selles nimetatud abisaaja suhtes pärast asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud hagi esitamise tähtaja lõppemist ning kõnealuse otsuse kehtivuse kohta.

2. Need küsimused tekkisid kohtumenetluses, mille poolteks on Saksa ettevõtja TWD Textilwerke Deggendorf GmbH (edaspidi „TWD”) ja Saksamaa Liitvabariigi

majandusminister. Nimetatud ettevõtja, kes tegeleb polüamiid- ja polüesterlõnga tootmisega, sai aastatel 1981–1983 liiduvalitsuse ja Länderite ühise abiprogrammi raames ning Baieri piirkondliku abiprogrammi raames Saksamaa Liitvabariigilt abi, sealhulgas 6,12 miljoni Saksa marga suuruse toetuse. Toetus anti sertifikaatide alusel, mis olid välja antud liiduvalitsuse majandusministri otsustega vastavalt investeringutoetusi käsitleva Saksa seaduse paragrahvile 2.

3. Komisjon, kellele Saksamaa Liitvabariik ei olnud ühestki nimetatud meetmest teatanud, algatas 1985. aastal EMÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 2 esimeses lõigus sätestatud menetluse ja võttis selle tulemusena vastu eespool nimetatud otsuse 86/509/EMÜ. Selles Saksamaa Liitvabariigile adresseeritud otsuses leidis komisjon, et Deggendorfis asuvale polüamiid- ja polüesterlõnga tootjale – antud juhul TWD-le – anti abi asutamislepingu artikli 93 lõiget 3 rikkudes, mistõttu see abi on õigusvastane. Lisaks märkis komisjon, et abi on ühisturuga kokkusobimatu tulenevalt EMÜ asutamislepingu artiklist 92. Seepärast kohustas komisjon Saksamaa Liitvabariiki abi tagasi nõudma.

4. Oma 1. septembri 1986. aasta kirjaga edastas liiduvalitsuse majandusminister TWD-le informatsiooniks otsuse 86/509/EMÜ koopia ning juhtis tähelepanu, et viimane võib asutamislepingu artikli 173 alusel esitada otsuse vastu hagi. Saksamaa Liitvabariik ega TWD ei vaidlustanud otsust Euroopa Kohtus.

5. Oma 19. märtsi 1987. aasta otsusega tühistas liiduvalitsuse majandusminister investeringutoetusi käsitleva Saksa seaduse paragrahvi 2 alusel välja antud sertifikaadid, mis olid liiduvalitsuse poolt antud abi õiguslikuks aluseks, kuna need olid õigusvastased ja komisjoni otsuse kohaselt tuli need tagastada.

6. TWD esitas 16. aprillil 1987 selle otsuse peale kaebuse Verwaltungsgericht Kölnile, kes oma 21. detsembri 1989. aasta otsusega jättis kaebuse rahuldamata.

7. TWD kaebas selle otsuse 21. detsembril 1990 edasi Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfalenisse. Ta väitis eelkõige, et aastatel 1981–1983 saadud investeringutoetused olid osaliselt ühisturuga kokkusobivad, mistõttu komisjoni otsus 86/509/EMÜ on vähemalt osaliselt õigusvastane. TWD arvates võib otsuse õigusvastasusele tugineda ka pärast asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud tähtaja möödumist.

8. Sellega seoses esitas siseriiklik kohus Euroopa Kohtule järgmised eelotsuseküsimused:

„1. Kas asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel vastu võetud komisjoni otsus on siseriikliku kohtu jaoks siduv juhul, kui siseriiklike asutuste poolt selle otsuse rakendamiseks võetud meetmete vastu esitab siseriiklikule kohtule kaebuse abisaaja, kes on nende rakendusmeetmete adressaadiks, tuginedes komisjoni otsuse õigusvastasusele, juhul kui see abisaaja ei ole kõnealuse otsuse suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel hagi esitanud või ei ole seda teinud õigeaegselt, kuigi liikmesriik on teda komisjoni otsusest kirjalikult teavitanud?

2. Juhul kui esimese küsimuse vastus on eitav:

Kas komisjoni 21. mai 1986. aasta otsus 86/509/EMÜ (EÜT L 300, lk 34) on täielikult või osaliselt tühine seetõttu, et vastupidiselt komisjoni seisukohale on antud abi täielikult või osaliselt ühisturuga kokkusobiv?”

9. Eelotsusetaotlust käsitlevas otsuses märgib siseriiklik kohus, et talle esitatud kaebuse põhjendatus oleneb eespool nimetatud komisjoni otsuse kehtivusest, kuid kehtivuse küsimus tõusetub üksnes juhul, kui siseriiklikul kohtul on võimalik arutada otsuse õigusvastasust olenemata asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud tähtaja möödumisest. Seepärast esitati teine küsimus üksnes juhuks, kui esimese sissejuhatavat laadi küsimuse vastus on eitav.

Esimene küsimus

10. Siseriiklikul kohtul on vaja otsustada, kas põhikohtuasja faktilistest ja õiguslikest asjaoludest lähtudes on kaebaja tähtaja möödumise tõttu kaotanud õiguse tugineda komisjoni otsuse õigusvastasusele oma kaebuses haldusakti peale, millega komisjoni otsust rakendav siseriiklik asutus tühistas sertifikaadid, mis olid kaebajale antud abi õiguslikuks aluseks.

11. Siseriiklik kohus rõhutab, et põhikohtuasja kaebaja, kes oli otsuses käsitletud abi saaja, ei vaidlustanud komisjoni otsust, kuigi liiduvalitsuse majandusministeerium oli talle saatnud selle otsuse koopia ning teda selgesõnaliselt teavitanud, et ta võib kõnealuse otsuse vastu esitada hagi Euroopa Kohtule.

12. Esitatud küsimusele vastamisel tuleb eespool nimetatud asjaolusid arvesse võtta.

13. Esiteks tuleb meenutada, et väljakujunenud pretsedendiõiguse kohaselt muutub otsus, mida selle adressaat ei ole asutamislepingu artiklis 173 sätestatud tähtaja jooksul vaidlustanud, tema suhtes lõplikuks (vt eelkõige 17. novembri 1965. aasta otsus kohtuasjas 20/65 *Collotti v Euroopa Kohus* (1965) EKL 847).

14. Asutamislepingu artikli 93 alusel vastu võetud komisjoni otsuses sätestatud konkreetset abi saanud ettevõtjal on õigus esitada asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel tühistamishagi, isegi kui otsus on adresseeritud liikmesriigile (17. septembri 1980. aasta otsus kohtuasjas 730/79 *Philip Morris v komisjon* (1980) EKL 2671). Kõnealuse artikli kolmandast lõigust tulenevalt on selles sätestatud tähtajal kõnealuse ettevõtja suhtes samasugune ajaliselt piirav mõju, nagu otsuse adressaadiks oleva liikmesriigi suhtes.

15. Väljakujunenud pretsedendiõiguse kohaselt ei saa liikmesriik talle asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel adresseeritud otsuse kehtivust vaidlustada pärast asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud tähtaja möödumist (vt 12. oktoobri 1978. aasta otsus kohtuasjas 156/77 *komisjon v Belgia* (1978) EKL 1881 ja 10. juuni 1993. aasta otsus kohtuasjas C-183/91 *komisjon v Kreeka* (1993) EKL I-3131).

16. See pretsedendiõigus, mille kohaselt asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel vastu võetud otsuse adressaadiks olev liikmesriik ei saa selle otsuse kehtivust vaidlustada nimetatud sätte teises lõigus märgitud kohustuse rikkumisele tuginedes, põhineb eelkõige kaalutlusel, et hagide esitamise tähtajad on ette nähtud õiguskindluse tagamiseks, vältides õiguslikku mõju omavate ühenduse meetmete tähtajatu vaidlustamise võimalust.

17. Samadest õiguskindlusega seotud nõudmistest tuleneb, et asutamislepingu artikli 93 alusel vastu võetud komisjoni otsuse esemeks oleva abi saaja, kellel oluks õigus see otsus vaidlustada, kuid kes laskis asjaomasel asutamislepingu artikli 173 kolmandas lõigus sätestatud tähtajal mööduda, ei saa kõnealuse otsuse õiguspärasust vaidlustada siseriiklikus kohtus, esitades kaebuse meetmete vastu, mille on võtnud otsust rakendavad siseriiklikud asutused.

18. Kui sellises olukorras võimaldataks asjaomasel isikul otsuse ellurakendamist siseriiklikus kohtus vaidlustada otsuse õigusvastasusele tuginedes, siis võimaldaks see isikul mööda hiilida asjaolust, et pärast hagi esitamise tähtaja möödumist on otsus muutunud tema suhtes lõplikuks.

19. On tõsi, et 21. mai 1987. aasta otsuses liidetud kohtuasjades 133/85, 134/85, 135/85 ja 136/85 *Walter Rau Lebensmittelwerke jt* (1985) EKL 2289, millele oma märkustes tugineb Prantsusmaa valitsus, on Euroopa Kohus märkinud, et võimalus esitada ühenduse institutsiooni poolt vastu võetud otsuse vastu EMÜ asutamislepingu artikli 173 alusel otsehagi ei välista võimalust esitada siseriiklikule kohtule selle otsuse õigusvastasusele tuginev kaebus siseriikliku asutuse poolt otsuse ellurakendamiseks võetud meetme peale.

20. Nimetatud kohtuasjade suuliseks menetluseks koostatud ettekandest nähtub aga, et kõik põhikohtuasjade hagejad olid esitanud Euroopa Kohtule hagid asjassepuutuva otsuse tühistamiseks. Seepärast kõnealuses otsuses Euroopa Kohus ei otsustanud ega pidanudki otsustama tähtaegade möödumise ajaliselt piirava mõju üle. Just seda teemat puudutab aga küsimus, mille siseriiklik kohus on esitanud käesoleva juhtumi kohta.

21. Käesolev juhtum erineb ka neist asjaoludest, mis olid aluseks 27. septembri 1983. aasta otsusele kohtuasjas 216/82 *Universität Hamburg v Hauptzollamt Hamburg-Kehrwieder* (1983) EKL 2771.

22. Viimatinimetatud otsuses märkis Euroopa Kohus, et hagejal, kelle tollimaksuvabastuse taotlus jäeti rahuldamata siseriikliku asutuse otsusega, mille aluseks oli kõikidele liikmesriikidele adresseeritud komisjoni otsus, pidi olema võimalus oma taotluse rahuldamatajätmise vastu siseriikliku õiguse alusel esitatud kaebuses tugineda tema suhtes vastu võetud siseriikliku otsuse aluseks olnud komisjoni otsuse õigusvastasusele.

23. Euroopa Kohus võttis nimetatud otsuses arvesse asjaolu, et taotluse rahuldamatajätmine siseriikliku asutuse poolt oli ainus otse asjaomasele isikule adresseeritud meede, millest teda oli kindlasti õigeaegselt teavitatud ning mida tal oli võimalik kohtus vaidlustada ilma, et tal tekkinuks raskusi oma menetlushuvi tõendamisel. Euroopa Kohus leidis, et sellises olukorras

tulenes komisjoni otsuse õigusvastasusele tuginemise võimalus EMÜ asutamislepingu artiklis 184 sätestatud õiguse üldpõhimõttest, nimelt põhimõttest, et igal menetlusosalisel peab olema võimalik teda vahetult ja isiklikult puudutava otsuse tühistamist taotledes vaidlustada eelnevate institutsioonide õigusaktide kehtivus, mis on vaidlustatava otsuse õiguslikuks aluseks, juhul kui kõnealusel isikul ei olnud asutamislepingu artikli 173 kohaselt õigust esitada nende õigusaktide suhtes otsehagi, mistõttu ta ei saanud teda kahjustanud õigusaktide tühistamist taotleda (vt 6. märtsi 1979. aasta otsus kohtuasjas *Simmenthal v komisjon* (1979) EKL 777).

24. Käesoleval juhul on selge, et põhikohtuasja kaebaja oli täielikult teadlik komisjoni otsusest ning asjaolust, et ta oleks kahtlemata saanud selle vaidlustada vastavalt asutamislepingu artiklile 173.

25. Eeltoodud kaalutlustest nähtub, et selliste faktiliste ja õiguslike asjaolude korral, nagu põhikohtuasjas, on siseriikliku kohtu jaoks õiguskindluse põhimõttest tulenevalt siduv asutamislepingu artikli 93 kohaselt komisjoni poolt vastu võetud otsuse lõplikkus abi saava ettevõtja suhtes.

26. Seepärast tuleb esimesele küsimusele vastata, et asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel vastu võetud otsus on siseriikliku kohtu jaoks siduv, juhul kui siseriiklike asutuste poolt selle otsuse rakendamiseks võetud meetmete suhtes esitab nende rakendusmeetmete adressaadiks olev abisaaja siseriiklikule kohtule kaebuse, tuginedes komisjoni otsuse õigusvastasusele, kuid see abisaaja ei esitanud kõnealuse otsuse suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel hagi või ei teinud seda õigeaegselt, kuigi liikmesriik teda komisjoni otsusest kirjalikult teavitas.

Teine küsimus

27. Kuna teise küsimuse esitas siseriiklik kohus üksnes juhuks, kui esimese küsimuse vastus on eitav, siis ei ole sellele vaja vastata.

Kohtukulud

28. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Saksamaa Liitvabariigi ja Prantsusmaa valitsuste ning Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulud ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus siseriiklikus kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes,

EUROOPA KOHUS,

vastuseks Oberverwaltungsgericht für das Land Nordrhein-Westfaleni 18. märtsi 1992. aasta otsusega esitatud eelotsuseküsimustele otsustab:

Asutamislepingu artikli 93 lõike 2 alusel vastu võetud otsus on siseriikliku kohtu jaoks siduv, juhul kui siseriiklike asutuste poolt selle otsuse rakendamiseks võetud meetmete suhtes esitab nende rakendusmeetmete adressaadiks olev abisaaja siseriiklikule kohtule kaebuse, tuginedes komisjoni otsuse õigusvastasusele, kuid see abisaaja ei esitanud kõnealuse otsuse suhtes EMÜ asutamislepingu artikli 173 teise lõigu alusel hagi või ei teinud seda õigeaegselt, kuigi liikmesriik teda komisjoni otsusest kirjalikult teavitas.

Due

Moitinho de Almeida

Díez de Velasco

Kakouris

Joliet
Iglesias

Schockweiler

Rodríguez

Grévisse

Zuleeg

Kapteyn

Murray

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 9. märtsil 1994 Luxembourgis.

Kohtusekretär

President

R. Grass

O. Due